

When to Make a *Beracha* on the Morning *Netilat Yadayim*

How can we wait to make the *beracha* on *netilat yadayim* in *shul* (or at the beginning of *davening* at home), when it is not immediately after we washed our hands? Aren't *birkot hamitzva* always recited at the time that the *mitzva* is performed?

3. דרכי משה אורח חיים סי' ו ס"ק ג

אמנם מנהג האשכנזים אשר בגלילות אלו שמסדרים אותן בבית הכנסת, ולכן אל יברכם בביתו מי שמברך אותן בבית הכנסת, ואני בעצמי נוהג כמנהג בני ספרד.

4. שולחן ערוך אורח חיים סי' ו סעי' ב

יש נוהגין להמתין לברך "על נטילת ידים" עד בואם לבית הכנסת, ומסדרים אותו עם שאר הברכות. ובני ספרד לא נהגו כן. ועל כל פנים לא יברך שתי פעמים, ומי שמברכם בביתו, לא יברך בבית הכנסת, וכן מי שמברכם בבית הכנסת לא יברך בביתו (כל בו סימן ב'). ומי שלומד קודם שיכנס לבית הכנסת, או מתפלל קודם, יברכם בביתו ולא יברך בבית הכנסת. ואפילו בכחאי גוונא, יש נוהגין לסדרם עם שאר ברכות בבית הכנסת ואין מברכין בביתם (מהרי"ל הלכות תפלה).

5. רא"ש, ברכות פרק ט סי' כג

כי משי ידיה אומר "ברוך אשר קדשנו במצוותיו על נטילת ידים" לפי שידיו של אדם עסקניות הם ואי אפשר שלא ליגע בבשר המטונף בלילה. תיקנו ברכה קודם שיקרא קריאת שמע ויתפלל ... מזה יש ללמוד שהוא הדין בתפלת המנחה ובתפלת הערבית אם עשה צרכיו ונטל ידיו מברך "על נטילת ידים"

1. גמרא, ברכות דף ס עמ' ב

כי מתער, אומר: "אלהי, נשמה שנתת בי מהורה" ... לימא: "ברוך פוקח עורים". כי תריין ויתיב, לימא: "ברוך מתיר אסורים". ... כי מנה תפילין אדרעיה, לימא: "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין" ... כי משי ידיה, לימא: "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים".

2. בית יוסף אורח חיים סי' ו

ואם הולך מיד לבית הכנסת ורוצה להמתין מלברך על נטילת ידים עד בואו לבית הכנסת וכו'. ... וכתב רבינו הגדול מהר"י אבוהב ... שיש לפקפק בו שמאחר שכל המצות צריך לברך עליהן עובר לעשייתן ולא התירו בנטילה אלא לפי שלא היה ראוי לברך קודם לפי שהידים מטונפות, אם כן להאי טעמא, כיון שמברך קודם ניגוב, הוי ליה כקודם נטילה, אך מן הדין הוא שנברך בסמוך כל מה שאפשר. ואולי דעתו בזה שמאחר שאלו הברכות של שחרית אנו מברכים אותם בבית הכנסת, אם כן ברכת נטילה גם כן אם ירצה לחבר אותה עם האחרות אף על פי שלא תהיה במקומה יכול לעשותו ואף על פי שיש לחלק בזה שברכת נטילת ידים היא ברכת המצוה שלעולם צריך להקדימה, והאחרות הם ברכות השבח שיכול לאמרם אחר עשייתן ... אלא שיש להשיב בזה שמאחר שהברכות האחרות אין אנו מברכין אותם מיד סמוך לנטילה ואנו מניחים אותם לבית הכנסת, זאת גם כן תדחה עמם, שאין לחלק – עד כאן לשונו...

ולפי מה שכתבתי בסימן ד' (ד"ה ומשמע) בשם תשובת הרשב"א (ח"א סי' קצא) שבשחר תקנו שיטול אדם ידיו לפי שאז אנו נעשים כבריה חדשה, וצריכים אנו להודות לו יתברך על שבראנו לכבודו לשרתו ולברך בשמו, ועל דבר זה תקנו בשחר כל אותן הברכות שאנו מברכין בכל בוקר ובוקר, ולפיכך אנו צריכים להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו, יש לומר דכיון דנטילת ידים לא אתיא אלא כדי להתקדש לברך ברכת ההודאה בתרייהו גרידא. ומאחר שהן נסדרות בבית הכנסת גם ברכת נטילת ידים יכול לסדרה בבית הכנסת. ומיהו בני ספרד לא נהגו לברכה בבית הכנסת, אלא כל אחד מברך בביתו "על נטילת ידים" ו"אשר יצר", ובבית הכנסת מתחילין מ"אלהי נשמה" וכן עיקר:

<<

When to Make a *Beracha* on the Morning *Netilat Yadayim*

6. ביאור הלכה סי' ד סעי' א

ואפילו לא עשה צרכיו - ... וזה לשון החיי אדם בכלל ז' ס"ו: נכון להמתין לברך "על נטילת ידים" עד לאחר שמנקה עצמו ורוצה להתפלל, דאז יצא לכולי עלמא, אבל כשבירך מקודם ואחר כך יפנה, להרא"ש צריך לחזור ולברך, ואף דלא קיימא לן הכי, מכל מקום נכון לזוהר בזה ...עד כאן לשונו. ... ומשמע מן החיי אדם דמי שהוא קם זמן הרבה קודם התפלה, אפילו אם הטיל מי רגליו, דזה כבר נקרא בשם עשיית צרכים, מכל מקום כיון דמסתמא כשיגיע בבוקר זמן תפלה, ילך בבית הכסא לנקות עצמו, ימתין עתה מברכת "על נטילת ידים" עד הבוקר כשינקה עצמו קודם התפלה, כדי לצאת דעת הרא"ש דסבירא ליה דעיקרה ניתקן בשביל התפלה. ולכאורה קשה על עצתו: איך יצא עתה בברכתו אליבא דהרשב"א, הלא במה שנטל ידיו תיכף כשקם, יצא ידי חובת נטילה, ואיך יאמר עתה על הנטילה השנייה "וצונו על נטילת ידים"? ולומר דהברכה זו קאי על נטילה ראשונה, הלא יש הפסק גדול? ולכתחילה יש לזוהר בזה מאוד כמבואר בהרבה אחרונים בסימן ו' ע"ש. אמנם באמת אפשר ליישב - דהרי כתב הבית יוסף בסימן ו' דלטעם הרשב"א דמשום בריה חדשה נוכל לאחרה ולסדרה עם שאר הברכות אף שהוא הפסק גדול, אך אם כן, יהיה צריך לברך אחר זה תיכף גם שאר ברכות השחר. ומסתימת לשון השערי תשובה בסימן ו' ס"ק ה' משמע שאין סובר כהחיי אדם, אלא תיכף אחר עשיית הצרכים מברך "על נטילת ידים" "ואשר יצר" וכן בדרך החיים לא נזכר שום חילוק בענין זה, ואפשר שהטעם הוא משום קושייתנו הנ"ל ... אחר כך מצאתי בספר מעשה רב כהחיי אדם שכתב: שיש לסמוך ברכת "על נטילת ידים" לתפלה ולא יאמר אותו תיכף כשקם כשאין דעתו להתפלל מיד, ובלבד שלא ישכח - עד כאן לשונו. ואף דיש לדחות דהוא קאי שם לשיטתו דפסק שם כהרא"ש דצריך לברך לכל תפלה, מה שאין כן לדידן, מכל מקום יותר טוב לעשות כהחיי אדם, דזה אליבא דהרא"ש בוודאי יוצא, ואפשר גם להרשב"א לפי מה שכתב הבית יוסף וכנזכר לעיל, מה שאין כן אם לא יעשה כוותיה, להרא"ש בוודאי אינו יוצא ...